

KEHITYSPOLIITTINEN
TOIMIKUNTA

Kestävän kehityksen investoinnit Suomesta köyhimpiin maihin tarvitsevat selkeät kriteerit ja kannustavia esimerkkejä

Kehityspoliittisen toimikunnan lausunto 3.10.2022

Suomesta sijoitetaan merkittäviä summia myös köyhimpiin maihin, mutta yksityisillä sijoituksilla voitaisiin tukea vieläkin johdonmukaisemmin kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Yksityinen ja julkinen rahoitus voisivat tukea tässä toisiaan.

Tätä mieltä on Kehityspoliittisen toimikunta (KPT), joka teetti aiheesta selvitysraportin *Kestävän kehityksen rahoitusmurros*. Raportissa käydään läpi vastuulliseen sijoittamiseen sitoutuneita sijoitusalan suomalaisia toimijoita, sijoitusten määrää ja suuntaa kehittyvien maiden ryhmän köyhimpiin valtioihin. Samalla tarkastellaan sijoittajien lähestymistapoja kestävän kehityksen mukaiseen sijoittamiseen.

Tarve uusille sijoituksille on suuri, sillä kehittyvistä maista köyhimmät eivät pysty saavuttamaan YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) tavoitteita vuoteen 2030 mennessä ilman merkittävää ulkopuolista kestävän kehityksen tavoitteita ja periaatteita tukevaa rahoitusta. Yksityisten rahoituslähteiden rooli on tässä merkittävä, sillä julkinen kehitysyhteistyö on nykyisin vain osa kehittyviin maihin suuntautuvasta kokonaisrahoituksesta. Lisäksi on tärkeää, että kaikkia rahavirtoja tarkastellaan yritys- ja verovastuun näkökulmista.

Merkittävien ulkomaisten lisäinvestointien mobilisointi, kohdentaminen ja seuranta vaativat kehittyneiden maiden ja kehittyvien maiden julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan sitoutumista kestävän kehityksen periaatteisiin ja entistä tiiviimpää yhteistyötä, KPT toteaa.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan on nostanut esiin ruokaketjun haavoittuvuuden ja kasvavan investointitarpeen ruokaturvaan. Monessa kehittyvässä taloudessa ruokaturva nojaa vahvasti tuontiin. Kehityspoliittinen toimikunta muistuttaa, että investoinneissa tulisi huomioida koko ruuantuotannon ketju ja investoida paikallisiin ratkaisuihin ruuan häiriöttömän saatavuuden turvaamiseksi.

Potentiaalia on, mutta sijoittajien käytännöissä on merkittävää hajontaa

Selvityksen mukaan Suomessa on 51 YK:n vastuullisen sijoittamisen sitoumuksen tehnyttä sijoitusalan toimijaa, jotka ovat muun muassa työeläkeyhtiöitä, investointipankkeja ja vähittäispankkeja. Niistä huomattava osa ilmoittaa tekevänsä YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Sustainable Development Goals, SDG) mukaisia sijoituksia.

Suomen 20:stä suurimmasta virallisen kehitysavun vastaanottajamaasta viiteen on vuosina 2013–2019 tehty myös merkittäviä suomalaisia yksityisiä sijoituksia.

Lisäksi viidessä muussa maassa sijoitukset ovat noin 20 % kehitysyhteistyörahoituksen määrästä. Suomesta on siis sekä kehitysyhteistyörahoitusta että yksityisiä rahoitusvirtoja samoihin maihin.

Rahoitusvirtoja on nykytilanteessa hankala seurata. Suomesta tehtävien sijoitusten suuntautumista eri maihin ei eritellä. Sijoituksia tehdään muun muassa kansainvälisiin rahastoihin, jotka sijoittavat sekä kehittyneisiin että kehittyviin maihin. Yleisesti sijoitusvirtojen suuruutta kehittyviin maihin on kuitenkin mahdollista tarkastella. Selvityksen mukaan sijoitusten määrällä mitattuna sijoitukset Suomesta kehittyviin maihin ovat kuitenkin hyvällä tasolla myös pohjoismaisessa vertailussa.

Selvityksestä ilmenee, että sijoitusten täydentävyys suhteessa kehitysyhteistyörahoitukseen on kuitenkin käytännössä vielä hyvin pientä. Samalla hauraimmat alueet ovat jäämässä edelleen syrjään, eikä sijoituksia kohdennu tarpeeksi esimerkiksi paikallisen PK-sektorin kehittämiseen, jossa on kuitenkin suuri potentiaali kestävien ja säällisten työpaikkojen luonnille.

Yksi keskeisimmistä haasteista on lisäksi se, että yhteisten kriteereiden puuttuessa sijoittajien lähestymistapa kestävän kehityksen mukaisiin sijoituksiin vaihtelee huomattavasti. Suomalaisten sijoitusten kohdentumista ja kehitysvaikutuksia on vaikea arvioida, sillä kehitysvaikutusten seurannassa ei ole käytössä yhdenmukaista seurantatapaa. Nykyisen tilanteen riskinä on kestävän kehityksen käyttö markkinointitarkoituksessa. Myöskään ne sijoittajat, jotka panostavat vaikuttavuuteen ja sen seurantaan, eivät hyödy panoksestaan oikeudenmukaisesti suhteessa kilpailijoihinsa. Finanssi-valvonnalla voisi olla entistä keskeisempi rooli "laadunvalvonnassa", mutta sen toiminta näissä asioissa pohjaa suosituksin, joilla ei ole lainsäädäntöpohjaa ja joita ei ole yhdenmukaistettu.

Selvitys osoittaa, että kestävän kehityksen ydinperiaatteet, kuten kaikkien haavoittuvimpien ihmisten ja väestöryhmien huomioiminen, sukupuolten tasa-arvo ja syrjimättömyys, eivät vielä näy kestävän kehityksen mukaan nimetyissä sijoituksissa. KPT painottaa, että näihin on syytä kiinnittää jatkossa entistä vahvemmin huomiota.

Sukupuolten tasa-arvon painottaminen investoinneissa sekä sukupuolivaikutukset huomioiva budjetointi vahvistaisivat investointien vaikuttavuutta. Erityisen tärkeää olisi lisätä investointeja, jotka edistävät naisten asemaa työelämässä. Tarve kestävän kehityksen mukaisille sijoituksille on ilmeinen myös useilla muilla kehityspolitiikan sektoreilla esimerkiksi ilmastorahoituksessa tai luonnon monimuotoisuuden katon ehkäisyssä. Lisäksi on tärkeää varmistaa, ettei yhteen kestävän kehityksen tavoitteeseen sijoittaminen aiheuta haittavaikutuksia toisen tavoitteen saavuttamiselle. Tähän on syytä kiinnittää huomiota esimerkiksi ilmastomuutoksen torjunnan ja luonnon monimuotoisuuden suojelun välillä. Sijoittaminen luontopohjaisiin ratkaisuihin on vahvasti nouseva teema. Tämän osalta tulisi huomioida YK:n ympäristökokouksen (UNEA-5) päätöslauselma luontopohjaisten ratkaisujen määritelmästä ohjaamaan sijoituksia kestävään suuntaan.

Suomalaisten sijoitusten kohdentumista ja kehitysvaikutuksia on vaikea arvioida, sillä kehitysvaikutusten seurannassa ei ole käytössä yhdenmukaista seurantatapaa.

KPT peräänkuuluttaa esimerkin voimaa ja tiiviimpää yhteistyötä investointihankkeissa

YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 (ml. leave-no-one behind –periaate) ja tavoitteet sekä Pariisin ilmastopuolitus luovat perusteet Suomen globaalia vastuuta korostavalle kehityspolitiikalle. Kestävän kehityksen toimeenpanosta vastaa hallitus, jota tukevat valtioneuvostossa Kestävän kehityksen sihteeristö ja toimikunta.

KPT:n mielestä hallitus voisikin nykyistä järjestelmällisemmin edistää ja seurata kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisia sijoituksia kehittyviin maihin. Ensimmäisiä askelia olisivat nykyisten esteiden tunnistaminen ja parhaiden kansainvälisten käytäntöjen kartoittaminen sekä keskusteluyhteyden vahvistaminen sijoittajakentän kanssa eniten lisäarvoa tuottavista malleista. Yhdenmukaisia kriteerejä tarvitaan sekä Euroopan unionissa että kansallisella tasolla.

Samalla ulkoministeriön (UM) ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) tulisi pohtia, miten kauppapolitiikalla ja nykyisillä kehityspolitiikan instrumenteilla voidaan edistää yksityisiä sijoituksia kehittyviin maihin ja niiden suuntautumista kestävästä kehityksestä tukeviin kohteisiin. TEM:n koordinoimaa Suomen kestävän kehityksen rahoitusekosysteemin tiekartra- ja pilottityötä tulee hyödyntää tässä. Ulkoministeriö voisi esimerkiksi avata oman seurantamallinsa ja kannustaa valtio-omisteista kehitysrahoitusyhtiö Finnfundia

kehittämään erilaisia yhteisrahoitusmalleja (kuten Finnfundin ja OP:n yhteisrahasto), joilla myös suomalaista yksityistä rahoitusta mobilisoidaan kehittyviin maihin Agenda 2030:n kehitystavoitteiden (SDG) mukaisiin sijoituksiin. Kirkon ulkomaanavun sijoitusyhtiö FCA Investmentsille on kertynyt kokemusta PK-yrityksiin suuntautuvista sijoituksista hauraimmilla alueilla Afrikassa, jota se voisi jakaa muille vaikuttavuussijoittajille.

Ulkoministeriön kehityspoliittisten finanssijointusten yhtenä tavoitteena on saada aikaan vivutusvaikutusta eli kannustaa yksityistä rahaa samaan sijoituskohteeseen. Sijoittajansuoja estää tällä hetkellä tällaisten sijoitusten markkinoinnin yksityis-

henkilöille. Finanssivalvonnan ja ulkoministeriön tulisi selvittää, miten sijoitustoiminnalla mahdollistetaan yksityishenkilöiden potentiaali tukea kestävästä kehityksestä.

Koulutuksen ja parhaiden sijoituskäytäntöjen levittämisen tarve on ilmeinen erityisesti kaikkein köyhimmissä ja hauraimmissa maissa. Nämä maat tarvitsevat erityistä huomiota sijoitustoiminnan volyymin ja kestävyuden varmistamiseksi. Kestävän kehityksen toimeenpanoa seuraavalla toimikunnalla on käytössään jo usean yrityksen löytämä kestävä kehitys sitoumus -työkalu, jota myös sijoittajien kannattaa hyödyntää.

Koulutuksen ja parhaiden sijoituskäytäntöjen levittämisen tarve on ilmeinen erityisesti kaikkein köyhimmissä ja hauraimmissa maissa.

KPT:n suositukset viranomaisille ja eduskunnalle kestävän kehityksen kriteereiden ja käytäntöjen luomiseksi

- Suomen ja EU:n tulee määritellä kestävästä kehitystä edistävälle sijoitustoiminnalle selkeä ja yhtenäinen määritelmä. Tässä määritelmässä tulee huomioida investointien vaikuttavuus sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen kestävyuden näkökulmasta sekä leave no one behind -periaatteen toteutuminen. Määritelmää on käytettävä rahoituksen myöntämisperusteena, mikäli siihen liittyy julkista kehitysyhteistyörahoitusta. Yksittäisten SDG-tavoitteiden edistämisen rinnalla investoinneilta on edellytettävä, että niissä huomioidaan kaikki kestävän kehityksen pääluottuvuudet ja vastuullisuusnäkökohdat.
- Kestävän kehityksen mukainen sijoittaminen on tärkeää tuoda myös eduskuntaan ja sen kestävän kehityksen kannalta keskeisten valiokuntien työhön. KPT harkitsee toimenpidepyynnön jättämistä vauhdittamaan poliittista keskustelua aiheesta.
- UM:n ja valtioneuvoston kanslian tulee aktiivisesti edistää SDG:eiden mukaisia sijoituksia kehittyviin maihin sekä tukea sijoittajia arvioimaan ja raportoimaan sijoituksiaan. Työkaluja SDG-arvioinnin ja raportoinnin parantamiseen on olemassa. Näitä käytäntöjä tulee jakaa aktiivisesti ja huolehtia myös kestäviä sijoituksia tukevasta koulutuksesta ja tiedotuksesta. Siinä tulisi huomioida erityisesti läpileikkaavat tavoitteet ja periaatteet, kuten ketään ei jätetä -periaate ja vaativat toimintaympäristöt.
- Ulkoministeriön tulee näyttää esimerkkiä suomalaisille sijoittajille esittelemällä malli, jolla se itse seuraa ja raportoi SDG-tavoitteiden mukaisesti lähes miljardin euron suuruisen kehityspoliittisen finanssisijoituksensa SDG-vaikutuksia. UM:n tulisi myös avoimesti jakaa käyttämänsä ja soveltamansa sijoitusten seuranta-mallia. Erityisesti tulisi huomioida SDG-tavoitteiden mukaiset sijoitukset vähiten kehittyneisiin ja hauraimpiin maihin sekä tasa-arvonäkökulma.

- Suomen tulee pyrkiä määrätietoisesti yhdistämään yksityisiä sijoituksia ja kehitysyhteistyörahoitusta sekä vivuttaa kehitysrahoituksella muita suomalaisia sijoituksia SDG-tavoitteita edistäviksi maissa, joissa tämä on mahdollista. UM:n tulee tukea ja rohkaista Finfundia kehittämään jatkuvasti erilaisia yhteisrahoitusmalleja sekä selvittää, missä kumppanimaissa ja millä sektoreilla julkista rahaa ja yksityisiä sijoituksia olisi hedelmällisintä yhdistää.
- Yhteisrahoitusmalleissa tulee mahdollistaa yksityisen sektorin yhteistyö myös tutkimusyhteisön ja kansaisyhteiskunnan välillä, joiden metodiosaminen, laajemman kontekstin ymmärrys sekä paikallistuntemus ovat arvokkaita mm. vastuullisten investointien suunnittelussa ja seurannassa.
- UM:n tulee yhteistyössä TEM:n kanssa viedä kestävän kehityksen mukaisia investointimalleja olemassa oleville yhteistyöfoorumeille ja tahoille, kuten Business Finland (rahoitusneuvontayksikkö) ja Finnvera. Finsif (vastuullisen sijoittamisen foorumi) ja muut vastuullisen sijoittamisen olemassa olevat foorumit tulee myös huomioida mahdollisina yhteistyöalustoina
- Suomen tulee kehittää tilastointitapoja, joiden kautta voidaan seurata SDG-tavoitteiden mukaisten sijoitusten (tai tulevaisuudessa EU-taksonomian mukaisten sijoitusten) kohdentumista kehittyviin maihin. Tällä hetkellä tätä tietoa ei ole saatavilla.
- UM:n tulee teettää riippumattomat, tutkimustietoon perustuvat selvitykset yksityisen ja julkisen SDG-tavoitteiden mukaisen rahoituksen yhdistämisestä ja SDG-investointien seurannasta. Selvitykset tukisivat toimivien yhteistyömallien luomista esim. analysoimalla trendejä sekä vertaismaiden kokemuksia ja malleja tutkimustiedon valossa. Ne myös nostaisivat esiin mahdollisia hyviä käytäntöjä ja konkreettisia suosituksia. Esim. UniPID-verkoston hallinnoimaa ja UM:n rahoittamaa Development Policy Studies -mekanismia voi käyttää ko. selvitysten tilaamiseen.

Suomen tulee pyrkiä määrätietoisesti yhdistämään yksityisiä sijoituksia ja kehitysyhteistyörahoitusta.

KPT:n suositukset sijoittajille kestävän kehityksen mukaisten investointien laadun ja määrän lisäämiseksi

- Sijoittajien ja finanssialan kattojärjestöjen tulee yhdessä viranomaisten kanssa edistää SDG-sijoitusten yhdenmukaisuuden määrittelyä.
- Työeläkevakuuttajat TELAn tulee pyrkiä tukemaan jäsentensä raportointia ja kehittämään omaa raportointiaan niin, että suomalaiset tietäisivät, minkä verran työeläkkeistä sijoitetaan kehittyviin maihin ja minkä verran näistä sijoituksista on SDG-tavoitteiden mukaisia.
- Sijoittajien tulee kasvavasti pyrkiä SDG-tavoitteiden mukaisissa sijoituksissaan mahdollisimman konkreettisiin ja mitattaviin tuloksiin niin, että SDG-tavoitteiden mukainen sijoitus ei jää vain pinnalliseksi "SDG-pesuksi".
- Sijoittajien tulee noudattaa YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevia periaatteita, estää ja ehkäistä toiminnan mahdollisia haitallisia vaikutuksia sekä mahdollisuuksien mukaan edistää sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista sijoittamisissaan hankkeissa sekä käyttää sukupuolitietoista budjetointia.
- Sijoittajien tulee huomioida myös se, etteivät sijoitukset esimerkiksi yhteen kestävän kehityksen tavoitteeseen aiheuta negatiivisia vaikutuksia muissa kestävän kehityksen tavoitteissa.
- SDG-sijoitusten tulokset ja vaikutukset tulee avata riippumattomalle arvioinnille esimerkiksi akateemisille tutkijoille suunnatuin arviointitoimeksiannoin.

Sijoittajien ja finanssialan kattojärjestöjen tulee yhdessä viranomaisten kanssa edistää SDG-sijoitusten yhdenmukaisuuden määrittelyä.

KPT:n suositukset kansalaisyhteiskunnalle ja tutkimusyhteisölle yhteistyön ja seurannan vahvistamiseksi

- Kansalaisyhteiskunnan toimijoita tulee kannustaa avaamaan keskustelua kehittyviin maihin sijoituksia tekevien yritysten suuntaan. Samalla voidaan tarjota asiantunte-
musta SDG-tavoitteiden mukaisesta seurannasta ja erityisesti läpileikkaavista peri-
aatteista, kuten ketään ei jätetä -periaatetta osana vaikuttamistyötä.
- Kansalaisjärjestöjen tulee seurata ja edistää keskustelua myös siitä, että positiivis-
ten SDG-vaikutusten raportoinnin lisäksi myös mahdolliset negatiiviset vaikutukset
raportoidaan. Lisäksi UM:n rahoitusinstrumenteissa painotetaan hauraiden maiden
tukemisesta, vaikka tuotto-odotukset jäisivät alhaisemmiksi.
- Tutkimusyhteisön tulee pyrkiä vastaamaan kehityspoliittisten toimijoiden akuutteihin
tiedontarpeisiin koskien SDG-rahoituksen vaikutuksia sekä yksityisen ja julkisen
rahoituksen yhdistämistä. Tutkimusyhteisön on myös oltava avoin riippumattomalle
yhteistyölle yksityisen sektorin kanssa liittyen esim. investointien tulosten ja vaikutus-
ten seurantaan (ml. ennakoitua ja ennakoimattomat vaikutukset yhteisöihin, ihmis- ja
ympäristöoikeuksiin).

KPT:n lausunto perustuu Kestävän kehityksen mukaiset sijoitukset Suomesta kehittyviin maihin -selvitykseen, jonka on toimikunnalle laatinut Manketti Oy.

<https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/julkaisut-ja-materiaalit/kestavan-kehityksen-mukaiset-sijoitukset-suomesta-kehittyviin-maihin>

Lisätietoja:

KPT:n puheenjohtaja Inka Hopsu,
puh. 040 758 9545, inka.hopsu@eduskunta.fi

KPT:n pääsihteeri Marikki Karhu,
puh. 050 525 8649, marikki.karhu@formin.fi

*Kehityspoliittinen toimikunta on ainoa systemaattisesti ja laaja-
alaisesti Suomen kehitysyhteistyötä sekä -politiikkaa seuraava
ja analysoiva taho. Valtioneuvosto asettaa toimikunnan
hallituskausittain. Sen jäsenistö koostuu eduskuntapuolueista,
etu- ja kansalaisjärjestöistä sekä UniPID- verkoston yliopistoista.*